

โครงการจัดการเรียนรู้ วิชา 3100-0103 กลศาสตร์ของไหล	
หน่วยที่ 1 คุณสมบัติของไหล เรื่อง 1. คุณสมบัติพื้นฐานของไหล 2. ความหนืด	ครั้งที่ 4 จำนวน 3 ชั่วโมง
จุดประสงค์การสอน	รายการสอน
1. คำนวณเกี่ยวกับคุณสมบัติพื้นฐานของไหลได้ 2. คำนวณหาความหนืดของไหลได้	1. คุณสมบัติพื้นฐานของไหล 2. ความหนืด
วิธีการสอน บรรยาย / ถาม-ตอบ / สาธิต	
สื่อการสอน - วิดีทัศน์ เรื่องคุณสมบัติพื้นฐานของไหล - แบบฝึกกิจกรรมที่ 1.5 - แบบฝึกกิจกรรมที่ 1.6 - แผ่นใส	หนังสืออ้างอิง จักรี ดันเชื้อ , กลศาสตร์ของไหล ศสอ. กรุงเทพฯ
การประเมินผล ทำแบบทดสอบ ได้เกินร้อยละ 50	

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา 3100-0103

วิชา กลศาสตร์ของไหล

จำนวน 3 ชั่วโมง/สัปดาห์

ชื่อหน่วย 1 คุณสมบัติของไหล

เรื่อง

1. คุณสมบัติพื้นฐานของไหล
2. ความหนืด

สาระสำคัญ

ความหนาแน่น

เป็นอัตราส่วนระหว่างมวลกับปริมาตรสารนั้น ความหนาแน่นที่ว่าเป็นความหนาแน่นเฉลี่ย ความหนาแน่นของน้ำ หาได้โดยนำน้ำที่รู้ปริมาตร V ไปชั่งหามวล m ความหนาแน่นของน้ำจะมีค่าน้อยลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น

ปริมาตรจำเพาะ

คือ ปริมาตรสารในหนึ่งหน่วยมวล หรือส่วนกลับของความหนาแน่น มักใช้กับแก๊ส โดยมีหน่วยเป็น m^3/kg

น้ำหนักจำเพาะ

คือ แรงที่เกิดจากแรงดึงดูดของโลกที่กระทำกับของไหลหนึ่งหน่วย ดังนั้นจึงมีหน่วยเป็นหน่วยของแรงต่อหน่วยปริมาตร นั่นคือ N/m^3

ความถ่วงจำเพาะ

ความถ่วงจำเพาะของของเหลว คือ อัตราส่วนของความหนาแน่นของของเหลวนั้น ต่อความหนาแน่นของน้ำบริสุทธิ์ที่อุณหภูมิมาตรฐาน (1000 kg/m^3) หรืออัตราส่วนของน้ำหนักจำเพาะของของเหลวนั้น ต่อน้ำหนักจำเพาะของบริสุทธิ์ที่อุณหภูมิมาตรฐาน ($9.81 \times 10^3 \text{ N/m}^3$) ความถ่วงจำเพาะ S ไม่มีหน่วย เพราะเป็นอัตราส่วนของค่าสองค่าที่มีหน่วยเหมือนกัน

ความหนืด

ความหนืดเป็นคุณสมบัติที่ต้านการไหลของ ของไหล จะเห็นว่าของเหลวยิ่งมีความหนืดมาก จะไหลได้ช้ากว่าที่มีความหนืดน้อย ซึ่งเป็นคุณสมบัติเนื่องจากการยึดเกาะระหว่างโมเลกุลของ โครงสร้างของ ของไหลนั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ คุณสมบัติพื้นฐานของไหล และความหนืด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

พุทธิพิสัย

1. บอกความหมายของความหนาแน่นได้
2. อธิบายปริมาตรจำเพาะได้

ทักษะพิสัย

1. จำแนกประเภทของของไหลนอนนิวโทเนียน ได้
2. ประยุกต์ใช้สมการของน้ำหนักจำเพาะได้

จิตพิสัย

1. อภิปรายคุณสมบัติของความหนืดได้

เนื้อหาสาระ

ความหนาแน่น

เป็นอัตราส่วนระหว่างมวลกับปริมาตรสารนั้น ความหนาแน่นที่ว่าเป็นความหนาแน่นเฉลี่ย

สมการของความหนาแน่น ρ

$$\rho = \frac{m}{V}$$

เมื่อ ρ = ความหนาแน่น kg/m^3

M = มวล kg

V = ปริมาตร m^3

ความหนาแน่นของน้ำ หาได้โดยนำน้ำที่รู้ปริมาตร V ไปชั่งหามวล m ความหนาแน่นของน้ำจะมีค่าน้อยลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น

ปริมาตรจำเพาะ

คือ ปริมาตรสารในหนึ่งหน่วยมวล หรือส่วนกลับของความหนาแน่น มักใช้กับแก๊สโดยมีหน่วยเป็น m^3/kg ปริมาตรจำเพาะของน้ำจะมีค่าสูงขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น ซึ่งตรงกันข้ามกับความหนาแน่นของน้ำ

น้ำหนักจำเพาะ

คือ แรงที่เกิดจากแรงดึงดูดของโลกที่กระทำกับของไหลหนึ่งหน่วย ดังนั้นจึงมีหน่วยเป็นหน่วยของแรงต่อหน่วยปริมาตร นั่นคือ N/m^3 เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น น้ำหนักจำเพาะของน้ำจะมีค่าน้อยลงเพราะความหนาแน่นลดลงกับแรงโน้มถ่วงของโลก ตามสูตร

ความถ่วงจำเพาะ

ความถ่วงจำเพาะของของเหลว คือ อัตราส่วนของความหนาแน่นของของเหลวนั้น ต่อความหนาแน่นของน้ำบริสุทธิ์ที่อุณหภูมิมาตรฐาน (1000 kg/m^3) หรืออัตราส่วนของน้ำหนักจำเพาะของของเหลวนั้น ต่อน้ำหนักจำเพาะของน้ำบริสุทธิ์ที่อุณหภูมิมาตรฐาน ($9.81 \times 10^3 \text{ N/m}^3$) ความถ่วงจำเพาะ S ไม่มีหน่วย เพราะเป็นอัตราส่วนของค่าสองค่าที่มีหน่วยเหมือนกัน

ความหนืด

ความหนืดเป็นคุณสมบัติที่ต้านการไหลของของไหล จะเห็นว่าของเหลวที่มีความหนืดมากจะไหลได้ช้ากว่าที่มีความหนืดน้อย ซึ่งเป็นคุณสมบัติเนื่องจากการยึดเกาะระหว่างโมเลกุลของโครงสร้างของของไหลนั้น

ในกรณีที่เป็นของเหลว โมเลกุลเกาะกันห่าง ๆ จึงมีแรงยึดเกาะมากในขณะอุณหภูมิต่ำ ถ้าอุณหภูมิสูงขึ้น ทำให้โมเลกุลแยกตัวออกจากกัน แรงยึดเกาะจะน้อยลง มีผลทำให้ความหนืดลดลง

ในกรณีที่เป็นแก๊ส โมเลกุลเกาะกันห่าง ๆ จึงมีแรงยึดเกาะกันน้อยเมื่ออุณหภูมิต่ำ เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น จะเกิดการแลกเปลี่ยนโมเลกุลระหว่างชั้นของของไหล ทำให้เกิดแรงต้านทานจากการเคลื่อนที่ หรือแรงยึดเกาะ เพราะฉะนั้น ความหนืดของแก๊สจะเพิ่มขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น

ของไหลที่มีความสัมพันธ์ระหว่าง τ กับ du/dy ที่ไม่เป็นไปตามสมการความหนืดของนิวตันเรียกว่าของไหลนอนนิวโตเนียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ของไหลประเภทไคเลเทน เป็นของไหลที่มีความหนืดมากขึ้นเมื่อความเร็วเชิงมุมมากขึ้น เช่น ทรายคูคเป็นต้น
2. ของไหลประเภทสโตพลาสติก เป็นของไหลที่มีความหนืดลดลงเมื่อความเร็วเชิงมุมมากขึ้น เช่น นม ดินเหนียว และสารละลายจำพวกวุ้น เป็นต้น
3. พลาสติก เป็นของไหลที่จะต้องมีความเค้นคลาก จำพวกหนึ่งก่อน จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงความเร็วเชิงมุมในของไหล เช่น พลาสติก เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูให้นักศึกษาส่งแบบฝึกกิจกรรมที่ 1.3 และ 1.4
2. ครูตรวจเครื่องแบบนักศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบ
3. ครูถามนักศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติของ ไหล คืออะไร ก่อนที่จะเปิดหนังสือ เพื่อทดสอบว่านักศึกษามีความรู้มากน้อยเพียงไร

ขั้นสอน

4. ครูเปิดวีดิทัศน์ เรื่อง คุณสมบัติพื้นฐานของไหล ให้นักศึกษาจดเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ลงในสมุด
5. ให้นักศึกษาทำแบบฝึกกิจกรรมที่ 1.5
6. ครูเฉลยแบบฝึกกิจกรรมที่ 1.5 พร้อมอธิบายให้นักศึกษาฟัง
7. ครูเปิดวีดิทัศน์ เรื่อง ความหนืด

ขั้นสรุป

8. ครูเปิดโอกาสให้นักศึกษาสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม
9. ครูสรุปเนื้อหาทั้งหมดร่วมกับนักศึกษาอีกครั้งหนึ่ง
10. ครูมอบหมายให้นักศึกษาทำแบบฝึกกิจกรรมที่ 1.6 เพื่อมาส่งในชั่วโมงถัดไป
11. จัดเก็บอุปกรณ์การเรียน ครูแบ่งหน้าที่ให้นักศึกษาทำความสะอาด

สื่อการเรียนการสอน

1. วีดิทัศน์ เรื่อง ความหนืดและ คุณสมบัติพื้นฐานของไหล
2. แบบฝึกกิจกรรมที่ 1.5
3. แบบฝึกกิจกรรมที่ 1.6

การบูรณาการเชื่อมโยง

สาระการเรียนรู้	การบูรณาการ	กิจกรรม
คุณสมบัติของไหล	ความรับผิดชอบ เป็นผู้ฟังที่ดี	ส่งงานตรงเวลา ตั้งใจฟังครูอธิบายเกี่ยวกับ บทเรียน

เครื่องมือวัดผลตามพุทธิพิสัย (6 คะแนน)

1. บอกความหมายของความหนาแน่นได้
2. อธิบายปริมาตรจำเพาะได้

เครื่องมือวัดผลตามทักษะพิสัย (7 คะแนน)

1. จำแนกประเภทของไหลนอนิวโทเนียน ได้
2. ประยุกต์ใช้สมการของน้ำหนักรวมน้ำได้

เครื่องมือวัดผลตามจิตพิสัย (7 คะแนน)

1. อภิปรายคุณสมบัติของความหนืดได้

เกณฑ์การวัดผลตามพุทธิพิสัย

การตอบคำถามข้อที่ 1

ความหนาแน่น

เป็นอัตราส่วนระหว่างมวลกับปริมาตรสารนั้น ความหนาแน่นที่ว่านี้เป็นความหนาแน่นเฉลี่ย ความหนาแน่นของน้ำ หาได้โดยนำน้ำที่รู้ปริมาตร V ไปชั่งหามวล m ความหนาแน่นของน้ำจะมีค่าน้อยลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น

ให้คะแนนข้อนี้ 3 คะแนน หากผู้เรียนตอบผิดให้ผู้สอนพิจารณาหักจุดละ 1 คะแนน

การตอบคำถามข้อที่ 2

ปริมาตรจำเพาะ

คือ ปริมาตรสารในหนึ่งหน่วยมวล หรือส่วนกลับของความหนาแน่น มักใช้กับแก๊สโดยมีหน่วยเป็น m^3/kg ปริมาตรจำเพาะของน้ำจะมีค่าสูงขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น ซึ่งตรงกันข้ามกับความหนาแน่นของน้ำ

ให้คะแนนข้อนี้ 3 คะแนน หากผู้เรียนตอบผิดให้ผู้สอนพิจารณาหักจุดละ 1 คะแนน

เกณฑ์การวัดผลตามทักษะพิสัย

การตอบคำถามข้อที่ 1

ของไหลนอนิวโทเนียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ของไหลประเภทไคเลเทิน เป็นการไหลที่มีความหนืดมากขึ้นเมื่อความเร็วเชิงมุมมากขึ้น เช่น ทรายคูคเป็นต้น
2. ของไหลประเภทสโตพลาสติก เป็นของไหลที่มีความหนืดลดลงเมื่อความเร็วเชิงมุมมากขึ้น เช่น นม ดินเหนียว และสารละลายจำพวกวุ้น เป็นต้น

3. พลาสติก เป็นของไหลที่จะต้องมีความเค้นคลาก จำพวกหนึ่งก่อน จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงความเร็วเชิงมุมในของไหล เช่น พลาสติก เป็นต้น

ให้คะแนนข้อนี้ 4 คะแนน หากผู้เรียนตอบผิดให้ผู้สอนพิจารณาหักจุดละ 1 คะแนน

การตอบคำถามข้อที่ 2

อยู่ในดุลพินิจของผู้สอน

ให้คะแนนข้อนี้ 3 คะแนน หากผู้เรียนตอบผิดให้ผู้สอนพิจารณาหักจุดละ 1 คะแนน

เกณฑ์การวัดผลตามจิตพิสัย

การตอบคำถามข้อที่ 1

ความหนืด

ความหนืดเป็นคุณสมบัติที่ต้านการไหลของของไหล จะเห็นว่าของเหลวยังมีความหนืดมากจะไหลได้ช้ากว่าที่มีความหนืดน้อย ซึ่งเป็นคุณสมบัติเนื่องจากการยึดเกาะระหว่างโมเลกุลของโครงสร้างของของไหลนั้น

ในกรณีที่เป็นของเหลว โมเลกุลเกาะกันห่าง ๆ จึงมีแรงยึดเกาะมากในขณะอุณหภูมิต่ำ ถ้าอุณหภูมิสูงขึ้น ทำให้โมเลกุลแยกตัวออกจากกัน แรงยึดเกาะจะน้อยลง มีผลทำให้ความหนืดลดลง

ในกรณีที่เป็นแก๊ส โมเลกุลเกาะกันห่าง ๆ จึงมีแรงยึดเกาะกันน้อยเมื่ออุณหภูมิต่ำ เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น จะเกิดการแลกเปลี่ยนโมเลกุลระหว่างชั้นของของไหล ทำให้เกิดแรงต้านทานจากการเคลื่อนที่ หรือแรงยึดเกาะ เพราะฉะนั้น ความหนืดของแก๊สจะเพิ่มขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น

ให้คะแนนข้อนี้ 7 คะแนน หากผู้เรียนตอบผิดให้ผู้สอนพิจารณาหักจุดละ 1 คะแนน